

DE KRACHT

VAN SAMEN

DE KRACHT

VAN BREDA

Verkiezingsprogramma 2022-2026

Inhoudsopgave

De kracht van samen, de kracht van Breda	2
Speerpunten	3
Thema 1: Leefbare stad & dorpen	6
1. Betaalbaar wonen	6
2. Stedelijke ontwikkeling	7
3. Openbare ruimte	8
4. Bereikbare dorpen en een bereikbare stad	9
5. Digitalisering	10
6. Een eerlijke en sterke economie	11
7. Duurzaam en groen	12
Thema 2: Betrokken stad & dorpen	14
8. Zorgen voor elkaar	14
9. Speciaal voor senioren	16
10. Voor onze veteranen	17
11. Aanpakken van armoede, vanuit de basis weer meedoen	17
12. Integreren door mee te doen	18
13. Opgroeien en onderwijs	18
14. Verenigingsleven geven we voorrang	19
15. Sport, spel en bewegen	20
16. Kunst, cultuur en erfgoed	21
Thema 3: Fatsoenlijke stad & dorpen	23
17. Veiligheid en openbare orde	24
18. Onze Bredase democratie	25
19. Betrouwbare servicegerichte gemeente	26
20. Verstandig begroten, gezonde gemeentefinanciën	27

DE KRACHT VAN SAMEN DE KRACHT VAN BREDA

Op 16 maart gaan we stemmen voor een nieuwe gemeenteraad. **Een stem op het CDA Breda kan het verschil maken.** Alles wat we doen heeft effect op bewoners en bedrijven. Het gaat over onze dorpen en wijken, die barsten van verenigingsleven en waar we samen willen wonen, werken en leven. Bredanaars willen zij aan zij doorpakken om problemen op te lossen en mooie dingen te doen voor ons Breda. **Dat is de kracht van samen,** niet ieder voor zich maar omzien naar elkaar. **Dat is de kracht van Breda!**

Voor ons is de menselijke maat leidend. Beslissingen moeten met bewoners en bedrijven worden genomen en niet over bewoners en bedrijven. Dat vraagt om **een beter betrokken bestuur** waar mensen vertrouwen in hebben en dat vertrouwen heeft in mensen. Wij willen verder werken aan een nabij, **dienstbaar en beter betrokken Breda.**

Wij richten onze ambities op een toekomst met kansen en mogelijkheden voor iedereen. Wij willen een fijne **leefbare stad & dorpen** waar je betaalbaar kunt wonen en waar starters kunnen beginnen aan hun toekomst. Die veilig zijn en er mooi onderhouden bij liggen. Die krachtig zijn door een sterke lokale economie en bruisen door een sterk verenigingsleven. Om dat Breda in de toekomst te behouden zetten we in op **duurzaamheid en digitalisering.**

We zetten ons in **voor een betrokken stad & dorpen** waar mensen omzien naar elkaar. Met zorg dichtbij georganiseerd en een rijk aanbod aan sport en cultuur. Dat is een betrokken stad waar je de kracht van Breda voelt. We hebben in het bijzonder aandacht voor onze senioren. **Generaties kunnen van elkaar leren en tradities aan elkaar doorgeven.**

Wij willen een **fatsoenlijke stad & dorpen** waar mensen veilig over straat kunnen en niet bang hoeven te zijn om lastig gevallen te worden. Kinderen moeten onbezorgd kunnen opgroeien en zich kunnen ontplooiën in ons Breda. **We zorgen dat we Breda goed doorgeven.** Met een dienstbare en nabije gemeentelijke organisatie en democratie, die ook nog eens betaalbaar is en waar geeft voor ons belastinggeld.

In de komende vier jaar helpt dit alles bij het **herstel van bedrijven en verenigingen**, die zwaar getroffen zijn door de gevolgen van de pandemie. Het zal nieuwe bedrijvigheid en initiatieven laten ontstaan. Met dit verkiezingsprogramma zetten we de route in voor een kansrijke toekomst, waar iedereen aan deel moet kunnen nemen.

Vanuit de kracht van samen werken we aan een beter betrokken Breda!

Jeroen Bruijns

Lijsttrekker

Thijs de Jong

Afdelingsvoorzitter

Mario van Mierlo

Programmteam

ONZE SPEERPUNTEN:

Thema 1: Leefbare stad & dorpen

De leefbaarheid in Breda staat onder druk. Anonieme hoogbouw, afval op straat en gevoelens van onveiligheid zijn serieuze bedreigingen. Samen kunnen we daar wat aan doen. In je eigen huis in jouw dorp of wijk. Door samen te spelen en te bewegen in een gezonde omgeving. Met oog voor elkaar en voor de buurt, die we samen schoon van afval houden. Waar je veilig op weg kan, met de fiets, auto of de bus. Naar een bruisende binnenstad of het plein om de hoek. Boodschappen doen bij de winkelier in de buurt of genieten op een gezellig terras in de buurt. Dat is waar wij samen voor gaan in ons Breda:

- **We bouwen betaalbare (koop-) woningen voor iedereen van starters tot senioren zodat je in eigen wijk of dorp kan blijven wonen.**
- **Breda mag groeien, maar niet ten koste van de leefbaarheid in dorpen en wijken.**
- **Verkeersveiligheid krijgt prioriteit, we pakken onveilige situaties meteen aan.**
- **Digitalisering omarmen we samen, iedereen kan meedoen en is online weerbaar.**
- **We knappen bestaande bedrijventerreinen eerst op. Daarna breiden we pas uit.**
- **Breda wordt slim duurzaam, maar zonder ontsierende zonneweides en windmolens**
- **Het ophalen van grofvuil en snoeiafval wordt weer gratis.**

Thema 2: Betrokken stad & dorpen

Er wordt veel van je in het leven gevraagd, daardoor zijn steeds meer mensen vooral met zichzelf bezig. Terwijl je bij zorgen juist een ander nodig hebt om je te helpen. Betrokkenheid bij elkaar is belangrijk. Via de vereniging of gewoon in de buurt. En daar kunnen we samen wat aan doen. Met sportvelden en buurthuizen in elke wijk kunnen we meer samen bewegen, zingen of carnaval vieren. En voor elkaar zorgen als dat nodig is. We maken tijd voor een praatje met de burens en de soms wat eenzame ouderen. Dat is waar wij samen voor gaan in ons betrokken Breda:

- **We zorgen voor elkaar en we ontzorgen mantelzorgers.**
- **We zetten in op preventie en creëren een gezonde leefomgeving.**
- **Eenzaamheid onder ouderen pakken we aan, we verbinden generaties.**
- **We pakken armoede aan door eerder als gemeente in te grijpen en te helpen.**
- **Elk kind is lid van een vereniging, steun aan het verenigingsleven krijgt prioriteit.**
- **We investeren in duurzame en moderne gemeentelijke sportaccommodaties, multifunctionele accommodaties in de dorpen en realiseren verenigingsloodsen.**
- **We geven een impuls aan muziekeducatie, beschermen ons erfgoed en houden de culturele broedplaats Electron duurzaam in stand.**

Thema 3: Fatsoenlijke stad & dorpen

De verruwing van omgangsvormen neemt toe, ook in ons Breda. Waarden en normen staan onder druk. Samen moeten we daar paal en perk aan stellen. Door samen met buurtbewoners op te trekken tegen onveiligheid. Door elkaar te benaderen met respect en de politie of hulpdiensten bij hun werk te ondersteunen. Door tijdig met buren te praten en daardoor ruzie vaak te voorkomen. En door begrip te tonen voor de wensen van jongeren, maar streng en rechtvaardig te handhaven als het moet. Fatsoenlijk bestuur is zorgen dat iedereen mee kan doen in de democratie, dat participatie een eerlijke kans geeft op verbetering van plannen. Maar vooral ook dat als je de gemeente nodig hebt, die bereikbaar en nabij is. Dat is waar wij samen voor gaan in ons fatsoenlijk Breda.

- **In Breda kan iedereen zichzelf zijn. We accepteren geen enkele vorm van discriminatie, pesten of intimidatie.**
- **Straatbeschaving is nodig, intimidatie en asociaal gedrag pakken we aan.**
- **We willen voor elke wijk een eigen wijkagent en wijk-BOA die het merendeel van de tijd beschikbaar zijn voor hun wijk of dorp.**
- **Ons buitengebied is kwetsbaar en heeft aandacht nodig. Samen pakken we onveilige situaties aan en voorkomen leegstaande schuren.**
- **We zorgen dat bewoners een stem krijgen. Echt kunnen participeren in de democratie is belangrijk, we organiseren tegenmacht.**
- **De gemeente is betrouwbaar en goed bereikbaar. Breda krijgt een nabije overheid. Daarom vergroten we het aantal buurtpunten. Iedereen kan telefonisch of per post blijven communiceren met de gemeente en er komen loketfuncties voor mensen die hulp nodig hebben bij het aanvragen van gemeentelijke diensten.**
- **We begroten verstandig en zorgen dat we de lastendruk niet verhogen.**

Thema 1:

Leefbare stad & dorpen

Thema 1: Leefbare stad & dorpen

Breda is een mooie en gezellige gemeente. Het CDA wil het fantastische karakter van Breda behouden en alle wijken en dorpen van Breda nog beter, nog fraaier en nog fijner maken.

Omdat Breda zo'n fijne gemeente is om in te wonen, willen niet alleen veel mensen hier blijven wonen, maar willen ook veel mensen van buiten Breda hier naartoe verhuizen. Dat heeft de woningmarkt enorm onder druk gezet. Daarom moeten we de komende jaren veel betaalbare en geschikte woningen bouwen. Het CDA wil dat er in Breda voldoende betaalbare woningen zijn voor starters, gezinnen en senioren die in Breda willen blijven wonen. We hebben behoefte aan betaalbare huurwoningen, maar zeker ook aan betaalbare koopwoningen. Voor elke nieuwe woning leveren we extra openbaar groen, want ons mooie Breda is ook een groene en duurzame stad. Om Breda te laten bloeien, zorgen we ook voor voldoende parkeergelegenheid en goede, brede bereikbaarheid; te voet, met de fiets, per auto en met het openbaar vervoer. Daarbij zorgen we ervoor dat omwonenden van belangrijke verbindingen geen overlast ondervinden. Breda is mooi voor al haar inwoners.

1. Betaalbaar wonen

Wij willen dat zoveel mogelijk inwoners van Breda een woning kunnen kopen, omdat je daarmee investeert in je eigen toekomst en in die van ons Breda. Het CDA Breda wil dat inwoners ruimte krijgen om met elkaar aan hun eigen buurt te bouwen. Breda moet weer in balans komen. Je moet in je eigen wijk of dorp kunnen blijven wonen of als je dat wilt naar een andere buurt in Breda kunnen verhuizen.

- Breda moet ambitieus blijven in haar woningbouw programmering. We dienen te bouwen voor de eigen bevolking en regiobehoeftes. **We benutten elke kans om onze eigen woningzoekenden een grotere kans te geven** in woningbouwontwikkelingen. Daarnaast zetten we maatregelen in als een opkoopbescherming, zelfbewoningsplicht en anti speculatiebeding om de Bredase huizenmarkt onaantrekkelijk te maken voor speculanten.
- **Breda moet inzetten op de realisatie van betaalbare en bereikbare koopwoningen en** niet meer focussen op middel dure huur. Daar bouw je niets in op.
- Veel huurders willen naar een koopwoning. Ze maken op de huidige markt amper kans en blijven daardoor langer in een huurwoning dan dat ze zelf willen. Daarom gaat Breda aan de slag met een **Taskforce Sociale Koop** waarin we als gemeente met corporaties en financiële dienstverleners samenwerken. Via gerichte projecten brengen we de doorstroming vanuit de sociale huur op gang. Dat zorgt voor zowel betaalbare koopwoningen als beschikbare huurwoningen.
- **We bouwen met prioriteit voor starters, gezinnen en senioren.**
- Voordat de geplande 25.000 woningen gebouwd staan, zijn we decennia verder. Daarom moeten we snel meer tijdelijke woningen bouwen. **Breda organiseert en garandeert voor de komende 20 jaar locaties voor tijdelijke woningen**, zodat we snel woonruimten kunnen realiseren voor studenten, starters en statushouders.
- De overheid of de markt lossen de woningnood niet alleen op. Daarom zetten we de kracht van de samenleving in met Coöperatief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) en maken we ruim **baan voor CPO waarbij de gemeente grond organiseert tegen een eerlijke prijs**. Dat doen we omdat we sociale en eco-initiatieven als **Tiny Houses** en **StartersCPO** een plek willen geven. Hetzelfde geldt voor onze senioren die we bijvoorbeeld via het concept **Knarrenhof** willen huisvesten.

2. Stedelijke ontwikkeling

De komende jaren zullen onze stad en dorpen verder groeien. Die groei willen we passend vormgeven, zodat ons vertrouwde Breda niet verloren gaat. De kwaliteit van het leven in Breda moet hoog blijven en zelfs verbeteren.

- We willen geen besluiten vanuit een ivoren toren. Breda ontwikkelen we samen. Van onderop met alle inwoners en ondernemers. Stadsontwikkeling moet passen bij de identiteit van Breda.
- **Breda is geen stad van hoge woontorens.** We bouwen gematigd in de hoogte waar dit kan, maar niet in zichtlijnen van en **nooit hoger dan de Grote Kerk**. Het CDA zet in op gematigde uitbreiding aan de randen van de stad en op voormalige bedrijventerreinen binnenstedelijk.
- Verstedelijking mag niet ten koste gaan van het wooncomfort. Daarom introduceren we een **Leefbaarheidseffectrapportage** bij met name binnenstedelijke ontwikkelingen. **We voorkomen verdere verdozing in ons buitengebied.**
- Ons buitengebied krijgt extra aandacht om haar kwaliteit niet te verliezen door alle claims die erop gelegd worden. De aanpak van vrijkomend agrarische vastgoed en omschakeling van bedrijven zijn belangrijk om leegstand en verloedering te voorkomen.
- **Niet alles hoeft in Breda**, ook de andere Baronie gemeenten hebben ruimte en willen bijdragen in de grootstedelijke groei van de regio. Daarom zijn ook goede verbindingen voor fiets, ov en auto nodig.
- **We willen alleen bouwplannen met voorafgaande actieve en kwalitatief goede inspraak.** Bij de ontwikkeling van de planning en de keuze van het soort woningen heeft de gemeente een dienende functie: bewoners en bedrijven worden door de gemeente direct betrokken en kunnen inspreken. Het College van B&W motiveert zijn gewogen keuze in begrijpelijke taal.
- Gebouwen, die hun bestemming hebben verloren of in onbruik zijn geraakt, transformeren we met een uitstraling die past bij de omgeving en eventueel aanwezig erfgoed respecteert. Zo moet **er vaart worden gezet achter de herbestemming van de Mols Parking en een nieuwe bestemming voor de voormalige Koepelgevangen**is.
- De Bredase groei geeft kansen voor duurzaam huisvesten, wij willen werk maken van natuur inclusief bouwen, van alternatieve bouwvormen zoals prefab- en houtbouw en van ambitieuze groen- en beplantingsplannen voor de openbare ruimte.
- **Door de toename van woningen moeten ook onze voorzieningen en infrastructuur worden uitgebreid en aangepast om de groei aan te kunnen.** Daarbij hebben we bijzondere aandacht voor uitbreiding, promotie en renovatie van sub winkel- & horeca gebieden, scholen, sport- en cultuurvoorzieningen. Als de voorzieningen en infrastructuur de stedelijke ontwikkeling niet aankunnen faseren we en pakken we knelpunten met prioriteit aan.

3. Openbare ruimte

Iedereen in Breda heeft profijt van een schone, veilige en groene openbare ruimte zonder gebreken. Daarom is de inrichting, het gebruik en het onderhoud van onze gezamenlijke openbare ruimte een prioriteit voor het CDA Breda. We zetten ons al jaren in voor het verbeteren van de staat van de wegen en kwaliteit van het openbaar groen.

- **Zwerfvuil is een probleem.** Het irriteert niet alleen veel Bredanaars, het is ook slecht voor het milieu en het aanzien van Breda. Wij hebben grote bewondering voor de vele Bredanaars die in hun vrije tijd zwerfvuil opruimen. Het is heel mooi dat zij dat doen, maar op de gemeente rust de taak om zwerfvuil te voorkomen.
- **Het aantal afvalbakken in onze wijken, dorpen en buitengebied moet worden vergroot om zwerfafval te voorkomen.** Daarnaast zetten we in op meer bewustwording en gedragsverandering. We waarderen de vrijwilligers die Nederland en Breda schoonhouden en helpen in die missie.
- We onderhouden de Bredase openbare ruimte goed, omdat het belangrijk is voor de veiligheid, onze kwaliteit van leven en de klimaatbestendigheid van Breda. **We geven een impuls aan de biodiversiteit** door diverse (inheemse) beplanting, vergroten van het aantal bomen en struiken, “tiny forests”, voedselbossen en plukroutes.
- We verminderen hittestress in de stad door verstening aan te pakken en we stimuleren eigenaren hun tuin, dak en gevel te vergroenen. Daarnaast sluit Breda zich aan bij Operatie Steenbreek.
- We moedigen bewonersinitiatieven in de openbare ruimte aan en zorgen dat de gemeentelijke onderhoudskwaliteit in de buurt wordt verhoogd. Wie goed doet, die goed ontmoet!
- **We investeren structureel in onze openbare ruimte, zodat deze schoon, heel en veilig blijft.** We geven daarom een impuls aan renovatie van het cultuurgroen, de wandelpaden en de recreatievoorzieningen. Hierbij mag het buitengebied niet worden vergeten. We vragen onze inwoners nadrukkelijk te helpen wanneer nodig en meldingen te maken via bijvoorbeeld de BuitenBeter-app.
- **Onze buitenruimte nodigt uit tot bewegen en spelen.** We breiden de mogelijkheden voor sport in de buitenruimte uit en willen samen met bewoners en verenigingen zorgen dat dit in elke wijk of dorp zichtbaar en uitnodigend wordt vormgegeven.
- Onze singels en waterwegen zijn populair voor recreatie en ontspanning. We moeten zorgen dat de singels niet exclusief worden maar toegankelijk voor velen. Dus goede aanlegvoorzieningen en extra te water latingsplaatsen zijn nodig, binnen de mogelijkheden van de natuur.

4. Bereikbare dorpen en een bereikbare stad

Vlotte en snelle verbindingen zijn belangrijk voor mensen en bedrijven. Die verbindingen moeten ook veilig zijn. We pakken verkeersonveilige situaties met prioriteit aan, zodat naar schoolgaande kinderen, ouderen en overige weggebruikers zich veilig kunnen verplaatsen. Je pakt in Breda makkelijk de fiets naar je bestemming, maar je kunt ook gebruik maken van voldoende parkeerplaatsen (met laadpaal) als je toch met de auto moet.

- **Verkeersonveilige situaties pakken we met prioriteit aan.** De politie handhaaft de maximum toegestane snelheid en pakt overtredingen aan. We willen op de belangrijkste plaatsen snelheidscamera's en sturen, waar het kan, bij middels snelheidsmeters met smileys.
- Wijken en buurten zijn niet bestemd voor doorgaand- en sluipverkeer, maar voor bestemmingsverkeer. Daarom moet het doorgaand verkeer uit wijken en buurten worden geweerd door goede bewegwijzering en daarop ingerichte verkeerswegen. We willen kwalitatief goede fietsverbindingen en -stallingen. We investeren in veilige en toegankelijke hoofdwandelroutes in de buurt naar het voorbeeld van de **“goeiestoepkesroutes”** uit Drimmelen.
- Parkeren en parkeerbeleid in wijken en buurten moet in overleg met de betreffende bewoners worden geregeld. Betaald parkeren invoeren is een mogelijkheid bij overlast, maar niet bedoeld om winst op te maken. **Zo komen we bewoners tegemoet met één gratis parkeervergunning.**
- Voor bezoekers aan Breda zetten we in op de realisatie van een **transferium aan de stadsgrenzen**. Voor onze lokale winkeliers houden we de **parkeermogelijkheden in de nabije omgeving** zo goed als mogelijk in stand. Mocht dit met betaald parkeren moeten, dan zorgen we voor uitbreiding van de “eerste kwartier gratis regeling”.
- De bereikbaarheid van Breda is belangrijk, daarom streven we naar robuuste verbindingen per weg en spoor. Verbreding van de snelwegen geeft kansen om ook **overlastbepalende maatregelen te treffen** als een teruggebrachte maximumsnelheid en geluidsschermen bij Heusdenhout, Bavel en Ulvenhout. Ook moeten we met aanpassingen op de rondwegen en op- en afritten bij de snelwegen de huidige knelpunten verhelpen, zoals bij Prinsenbeek.
- **Overlast van verkeer moet worden beperkt.** We gaan meer meetpunten helpen inrichten en de metingen openbaar bekend maken. Ook moeten we mobiliteitsoverlast zien te beperken aan de hand van reconstructies of door het realiseren van overlast verminderende maatregelen.
- Het CDA wil de Noordelijke Rondweg aanpakken om de doorstroming te verbeteren en de overlast te verminderen, maar volledige ondertunneling is niet nodig. Daar besparen we geld mee voor de aanpak van andere wegen die overlast veroorzaken zoals de Zuidelijke Rondweg en de Oosterhoutseweg in Teteringen. Verder moet de verkeersdruk op andere wegen, zoals de Kapittelweg, De la Reijweg, Generaal Maczekstraat en de Lange Bunder goed in de gaten gehouden worden, zodat we maatregelen kunnen nemen voor ontstane overlast.
- **Breda kan groeien als spoorknooppunt.** Zo willen we de verbinding naar de Randstad versterken door te lobbyen voor extra reguliere treinen over de oude Moerdijkbrug naar Dordrecht en Rotterdam. Dit kan een kans geven om ook een rechtstreekse spoordienst naar Utrecht te bewerkstelligen over bestaand spoor. Ook zou de spoorverbinding met West-Brabant en Zeeland versterkt kunnen worden. Dat is zeker nodig als de “Breda-bus” verder onder druk komt te staan door bezuinigingen in Zeeland.

- De **potentie van onze internationale spoorverbindingen moet beter worden benut**. We willen verkennen of de internationale verbindingen kunnen worden versterkt. Zo zou de Belgische Intercity die stopt op Noorderkempem naar Breda kunnen worden doorgetrokken. Ook willen we lobbyen om de Intercity Düsseldorf-Eindhoven door te trekken naar Breda.
- De toekomst van het openbaar vervoer (OV) in Breda is duurzaam, dat betekent dat de voertuigen elektrisch of op waterstof dienen te rijden. **We willen een ruimere bereikbaarheidsgarantie in onze wijken en dorpen**. Dat kan met volle belbussen in plaats van lege lijnbussen.
- **Deelmobiliteit geeft kansen, maar mag geen overlast opleveren**. Daarom moeten we deelscooters vaste en handhaafbare stallocaties bieden, waar we de verhuurder met precario voor belasten.

5. Digitalisering

Bereikbaarheid betreft steeds vaker digitale bereikbaarheid en infrastructuur. De samenleving is - zonder dat we het altijd doorhebben - gebaseerd op eenen en nullen om het toenemende maatschappelijke verkeer in goede banen te begeleiden. Als CDA Breda zijn wij klaar voor de toekomst en omarmen wij nieuwe technologie, omdat het kansen biedt voor bewoners, ondernemers en bezoekers. Technologie kan ondersteunend zijn aan de kwaliteit van leven en wonen. Cruciaal is wel dat de menselijke maat niet uit het oog mag worden verloren. Mensen moeten bovendien de ruimte en de tijd krijgen om te wennen aan de digitale wereld, want de technologische ontwikkelingen gaan razendsnel en daardoor dreigen sommigen de boot te verliezen. Iedereen moet tenslotte mee kunnen doen.

- **Breda investeert in een optimaal digitaal netwerk en zorgt dat de hele gemeente de kans krijgt aangesloten te worden op snel internet**. De uitdaging ligt in het buitengebied, de gemeente helpt coöperatieve initiatieven om het rond te krijgen.
- Breda stimuleert initiatieven (bijvoorbeeld van wijk- en dorpsraden) om mensen, die moeite hebben met digitalisering te leren omgaan met internet en digitalisering.
- Overheidsinformatie dient begrijpelijk, toegankelijk en snel vindbaar te zijn wat ten goede komt van de dienstverlening.
- We willen **onze cyberveiligheid samen versterken** door collectieve digitale bewustzijn te vergroten met voorlichting, ondersteuning en hackatons naar voorbeeld van "Hack The Hague". Voor de essentiële digitale infrastructuur gebruiken we geen systemen van Chinese makelaardij.
- We aan uitdaagrecht toepassen op het gebied van digitalisering door initiatiefnemers te stimuleren en lokaal ruimte te bieden voor innovaties/ideeën met een Start-up in Residence programma.
- We organiseren een vraagbaak voor mensen die moeite hebben met de technologische ontwikkelingen en bieden begeleiding waar nodig om de digitale kloof te minimaliseren.
- **Het is belangrijk kansen van digitalisering te benutten als impuls voor de economie**. We zorgen dat onze gemeentelijke organisatie en ondernemers thuis zijn in bijvoorbeeld de "Internet of Things", artificiële intelligentie (AI) en blockchain. We realiseren daarnaast een digitaal Breda via een 'digital twin', zodat we effecten van nieuwe plannen kunnen simuleren. Onze game industrie en digitale bedrijven zijn hier belangrijke partners.
- **We moeten met de inzet van nieuwe technologie scherp blijven op de randvoorwaarden**, zoals 'privacy-by-design', 'security-by-design', transparantie en ethische kaders. Zo maken we gebruikte algoritmen transparant inzichtelijk.

6. Een eerlijke en sterke economie

Zonder bloeiend ondernemerschap in de stad, dorpen, industrieterreinen en het buitengebied is Breda niet meer aantrekkelijk om te wonen. Zonder de horeca is Breda lang zo gezellig niet. Winkels zijn onmisbaar voor een levende omgeving en ook evenementen zijn van groot belang voor bewoners en de aantrekkingskracht van Breda. Een krachtig en vitaal bedrijfsleven biedt werk aan mensen. Samen bieden we actief hulp aan mensen om een baan te vinden en aan bedrijven om aan personeel te komen.

- **Breda schept kansen voor bedrijven om te investeren en weet bedrijven te binden.** We zorgen dat onze gemeentelijke accounthouders bekend zijn met alle ondernemers die dat willen.
- Met het topsectorenbeleid stimuleren we een economisch krachtige stad. Breda dient daarnaast de verbinding te houden met de economische sterkhouders in de regio. Daarom grijpen we zowel de kansen op het vlak van de toegepaste creatieve industrie, als die van de agrarische sector via het te vestigen AgroTechport om hedendaagse bedrijven klaar te maken voor de toekomst.
- **We zetten extra in op dienstverlening voor het MKB en waarderen en faciliteren onze familiebedrijven om te blijven bestaan en door te groeien.** Deze ondernemers zorgen voor duurzame arbeidsplaatsen voor werknemers uit de regio. We stimuleren maatschappelijk verantwoord ondernemen.
- **We halen bedrijven naar Breda die werk bieden aan de regionale werkzoekenden.**
- Veel bedrijven kunnen hun vacatures niet ingevuld krijgen door grote tekorten op de arbeidsmarkt, maar er zijn nog steeds mensen die een baan zoeken. Daarom zetten we in op omscholing en bijscholing voor werkzoekenden, maar ook voor mensen met een baan die van baan willen veranderen, maar daarvoor (nog) niet de juiste diploma's hebben. Het competentiepaspoort kan daarbij helpen. Dit wordt onderdeel van een op te stellen **deltaplan arbeidsmarkt, waarmee we samen met ondernemers en onderwijsinstellingen het personeelstekort aanpakken waar veel ondernemers momenteel mee te maken hebben.** Daarbij kijken we nadrukkelijk ook grensoverschrijdend naar Vlaanderen, zodat er potentieel meer aanbod en vraag kan worden gekoppeld.
- **Voor de vestiging van bedrijven kijken we allereerst naar de revitalisering van bestaande bedrijventerreinen. We stellen een fonds in om bedrijventerreinen op te knappen.** Daarbij moeten goede multimodale verbindingen worden geboden voor zowel personeel als goederen. Daarnaast biedt organische groei nog mogelijkheden voordat we überhaupt aan uitbreiding in het buitengebied zouden moeten beginnen.
- In de binnenstad wordt ingezet op diversiteit in winkelaanbod, waarbij we kansen zien voor een compacte binnenstad en we leegstand proberen in te vullen met lokale ondernemers. Daarnaast zou Breda moeten verkennen of het mogelijk is om continentale en Belgische ketens naar Breda te halen om zo een uniek gemixt winkelaanbod te kunnen creëren voor zowel Nederland als Vlaanderen.
- De wijk- en dorpscentra zijn belangrijk voor onze inwoners. Om onze lokale ondernemers daar te ondersteunen zetten we in op branding en toekomstontwikkeling.
- Breda is een prachtige bestemming voor toeristen. **We missen een fysieke plek om de toeristen in onze stad warm welkom te heten.** Dat kan met een stadswinkel of middels "VVV" punten te vinden bij de authentieke Bredase ondernemers en organisaties.

7. Duurzaam en groen

Om onze stad en dorpen goed door te kunnen geven aan de volgende generaties moeten we zorgen dat ook Breda zijn beste beentje voor zet in het bereiken van de klimaatdoelen in 2030 en 2050. Dat mag ambitieus zijn, maar moet wel op een manier gebeuren dat we zorgen voor draagvlak en draagkracht.

- De inzet van vrijwilligers voor natuur- en milieuverenigingen en initiatieven in Breda is groot. We waarderen en faciliteren dit als gemeente en betrekken ze bij beleid en uitvoering. We willen de kennis over de natuur vergroten.
- Breda moet duurzaam, groen en leefbaar zijn. Bewonersinitiatieven worden gestimuleerd en met bewoners worden projecten gestart. Om klimaatneutraal te kunnen wonen in een toekomstige aardgasvrije gemeente, is de voorwaarde dat **klimaatarmoede voorkomen wordt**. De rekening moet wel betaald kunnen worden. De projecten moeten haalbaar en betaalbaar zijn.
- De ambities in de regionale energiestrategie moeten ruimte geven voor het toepassen van innovatie. Breda kan daarnaast haar bijdrage leveren in de opwekking van duurzame energie door in te zetten op o.a. zonnestroom en windturbines op dak. **Wij wensen geen zonneweides of extra windmolens in ons groene buitengebied.**
- De komende bestuursperiode maken we met heel Breda een isolatieslag. Straat voor straat bekijken we wat nodig is en hoe de gemeente kan helpen in de isolatieopgave. We sluiten ons daarvoor actief aan bij het Nationaal Isolatieprogramma en creëren een Bredaas Isolatiefonds.
- We willen **nadrukkelijkere monitoring van de kwaliteit leefomgeving**. Dat doen we door het vergroten en openbaar toegankelijk maken van permanente metingen en stimuleren en faciliteren burgermetingen.
- Het CDA wil inzetten op een **volledig duurzaam inkoopbeleid** voor gemeentelijke organisaties, van koffie tot bouwmaterialen en alles ertussenin. Het langdurig gebruik van producten en recyclebaarheid worden hierbij getoetst. De gemeente gaat aan de hand van de **Sustainable Development Goals** van de Verenigde Naties inzichtelijk maken wat Breda doet en bijdraagt aan de duurzame ontwikkelingsdoelen.
- Een goede afvalscheiding en -verwerking draagt bij aan duurzaam leef- en woongenot. **De gemeente haalt het grofvuil en snoeiafval gratis bij de mensen thuis op**. We proberen welvaartsresten niet op de vuilnisstort te laten belanden maar een tweede leven via kringloopzaken te bieden. Als dat niet lukt, kan worden ingezet op het hergebruiken van onderdelen.

Thema 2:

Betrokken stad & dorpen

Thema 2: Betrokken stad & dorpen

Wij willen een betrokken stad, waar mensen omzien naar elkaar en de gemeente naar haar wijken en inwoners. Met zorg dichtbij georganiseerd en een rijk aanbod aan sport en cultuur. Dat is een betrokken stad waar je de kracht van Breda voelt.

8. Zorgen voor elkaar

De zorg is geen markt, maar mensenwerk. Het CDA staat voor betere preventie en er zijn voor elkaar met meer focus op een gezonde leefstijl. De groeiende groep ouderen verdient goede zorg en ondersteuning. Ook neemt al jaren de druk op de mentale gezondheid van jongeren en jongvolwassenen toe. We hebben een prachtig nieuw ziekenhuis, moderne verpleeghuizen en onze huisartsen en wijkverpleging zijn het nabije gezicht van de kracht van de zorg. Samen met de zorg kan de gemeente preventie op een integrale wijze aanpakken. Dit in samenwerking met huisartsen, scholen en kinderopvang, sportverenigingen, zorg- en welzijnsprofessionals, bedrijven, vrijwilligers en, niet in de laatste plaats, met de inwoners zelf.

Hierbij zetten we vooral in op gezond gewicht, terugdringen van middelengebruik (tabak, alcohol en drugs) en psychische gezondheid. Kennis en voorlichting zijn een belangrijke stap naar een gezonde leefstijl. Bovendien moet de gezonde keuze, de gemakkelijke keuze worden. We zoeken de samenwerking met het Amphia Ziekenhuis op om de aanwezige kennis en kunde te betrekken bij Bredase preventie-initiatieven en sporen hen aan een maatschappelijk leidende rol te nemen. Een mooi voorbeeld van zo'n preventieve aanpak is het "Gezond dorp Leende"

Ook geven we ruimte voor zorginitiatieven die dicht bij de mensen liggen. Bijvoorbeeld zoals "Stichting de Eigen Kracht Centrale". Maar ook door het aanstellen van coördinatoren die bemiddelen tussen de diverse vormen van hulpverlening en er moet meer ruimte komen voor "bemoeizorg". Het neoliberale idee dat iedereen het beste zicht op de eigen problemen heeft, is grotendeels achterhaald. Veel mensen snakken naar een sturende, helpende hand in deze complexe maatschappij.

Ook verslaving aan drugs moet meer aandacht krijgen en nu online gokken is gelegaliseerd zullen ook hier extra inspanningen, bij voorkeur preventief, moeten worden verricht. Drugsgebruik moet worden ontdaan van zijn romantische roep. Voor familie en naasten komt er een rechtstreekse lijn voor hulp en vragen.

- De gemeente gaat werk maken van **integrale preventieve zorg**. We sluiten aan bij bestaande initiatieven als Rookvrije Generatie, Gezonde Generatie en het lokale preventieakkoord om roken, alcohol en drugsgebruik onder jongeren te ontmoedigen. We zetten in op een gezonde en duurzame voedselomgeving om verleidingen te beperken en gezond gedrag te stimuleren. De inzet van sport- en bewegingsprogramma's zoals het Texels-model gaan we verkennen.
- **Verslavingsgevoelige goederen en diensten zoals drugs en (online) gokken zijn van grote zorg voor onze samenleving.** De gemeente ontmoedigt het gebruik hiervan in de openbare ruimte en zet preventieve communicatie in.
- **We geloven in de kracht van zorgcoöperaties en buurtzorg.** Daarnaast willen we meer ruimte voor initiatieven dicht bij de klant en een goede coördinatie van de zorg van de vele aanbieders. Ook "bemoeizorg" is geen vies woord. Het voorziet vaak in een behoefte.

- **Mantelzorgers blijven we extra waarderen.** Om hen te ontzorgen blijft er noodzaak voor goede respijtzorg en dagbestedingsvoorzieningen. Met name jongere mantelzorgers hebben ondersteuning op maat nodig om de combinatie met werk en studie te kunnen bolwerken.
- Inloophuizen en lotgenotencontact is voor veel (voormalige) patiënten belangrijk om de ingeslagen weg vol te houden. Daarom ondersteunen we dit waar mogelijk.
- We geloven in de kracht van **ervaringsdeskundigen**. Daarom betrekken we hen nadrukkelijk bij de toetsing van huidig beleid en de ontwikkeling van nieuw beleid.
- Veel levensbeschouwelijke organisaties leveren belangrijk werk in het zorgen voor elkaar. We waarderen dat en willen ze nadrukkelijk betrekken als partner in de gemeentelijke zorgaanpak.

De Jeugd Gezondheidszorg (JGZ) en de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ) maken, onder andere door de veranderde financiering vanuit de overheid, moeilijke tijden door. Er is te weinig capaciteit en financiering beschikbaar. Er moet gekozen kunnen worden voor goed breed gekwalificeerde aanbieders van zorg, maar we houden oog voor maatwerk. Daarnaast hebben we **meer capaciteit nodig voor de 24-uur-crisis opvang voor de GGZ** en betere doorstroming tussen JGZ en GGZ. Nu worden nog te vaak patiënten afgewezen die een voor de aanbieder te complexe pathologie hebben. Bovendien moet een 24-uurs-crisisopvang gegarandeerd kunnen worden. In de Jeugdzorg staan we voor de grote opgave deze houdbaar te organiseren op een manier dat de zorg beschikbaar blijft voor hen die het echt nodig hebben.

- Ruimere middelen voor de JGZ en GGZ zijn nodig. Daarnaast is voorkomen beter dan genezen, dus voorkomen dat jeugdzorg nodig is. Daarom is het **versterken van de preventie en vroeg signalering** via het verenigingsleven en onderwijs belangrijk. We leren van de Deventer-Aanpak hoe we het in Breda beter kunnen doen.
- We zullen moeten **afbakenen en prioriteren om de jeugdzorg houdbaar te houden**. We kijken kritisch naar niet bewezen effectieve zorg en pakken wildgroei in aanbod aan. Wij hechten aan zorg en hulp nabij. De jeugdzorg zal met **meer focus op het gezin** georganiseerd moeten worden om een integrale aanpak mogelijk te maken. Daarnaast geloven we in de aanpak via buurgezinnen om steun te bieden aan gezinnen die het nodig hebben.
- **Jongeren in de jeugdzorg hebben het recht op een eigen gekozen mentor**, ook in Breda.
- Het is belangrijk om voor problemen in de gezinssituatie oplossingen te bieden. Ouders moeten vroegtijdig hulp kunnen krijgen als het niet gaat, zodat we voorkomen dat er (v)rechtscheidingen ontstaan waar kinderen de dupe van worden.
- Het streven is dat elk kind thuis, in zijn vertrouwde omgeving opgroeit. Wanneer dit niet lukt dan zoeken we naar een veilige plek. Het CDA heeft veel waardering voor pleeggezinnen en gezinshuizen en zet zich in om deze verder te faciliteren.
- Als CDA zetten we ons in om **zwerfjongeren een eigen plek te geven** en willen we spookjongeren in onze stad voorkomen. We gaan aan de slag met het project "Bouwdepot" om ze een basis te laten opbouwen.

9. Speciaal voor senioren

Senioren vervullen een belangrijke functie in de samenleving. Ze passen op hun kleinkinderen, houden met hun vrijwilligerswerk allerlei organisaties draaiende en vormen met hun levenservaring voor velen een baken van wijsheid. Een samenleving kan alleen goed functioneren als mensen in de verschillende fasen van hun leven elkaar helpen, naar elkaar omzien en respectvol met elkaar samenleven. Generaties kunnen van elkaar leren en tradities aan elkaar doorgeven.

Het is belangrijk voor mensen dat zij zo lang als zij willen zelfstandig kunnen blijven en niet afhankelijk hoeven te worden van anderen. Dat heeft gevolgen op allerlei terreinen. Zo moeten we ervoor zorgen dat senioren niet buitenspel worden gezet door digitalisering. Tegelijkertijd is de realiteit van het leven, dat ouder worden een toenemende behoefte aan zorg kan betekenen. Als het kan, moet die zorg aan huis, in de eigen vertrouwde omgeving worden geleverd. Of vanuit een zorgcentrum dicht in de buurt. Daarnaast heeft de ontwikkeling van de techniek ons in staat gesteld veel op afstand te regelen. Domotica is daarbij behulpzaam.

Om senioren zo lang mogelijk zelfstandig te laten wonen, moeten bestaande woningen worden aangepast en moeten meer woningen voor senioren worden gebouwd. Woningen die een combinatie van wonen en zorg mogelijk te maken. Daardoor kan de benodigde zorg beter geleverd worden en ontstaat ruimte om elkaar te ontmoeten en niet te vereenzamen. Bovendien kunnen bij speciaal voor senioren gebouwde woningen, vitale ouderen andere minder vitale ouderen helpen en verzorgen.

Aangezien het aandeel senioren, in relatie tot de omvang van de totale bevolking, de komende decennia steeds verder zal toenemen, moet goed in kaart worden gebracht welke gevolgen dat heeft voor de zorg en de vraag naar seniorenwoningen. Vervolgens dienen maatregelen genomen te worden, waardoor straks in 2030 en 2040 goede zorg geleverd kan worden en voldoende geschikte woningen voor senioren beschikbaar zijn. Daarvoor gaan we in gesprek met (toekomstige) senioren en seniorenorganisaties om samen robuust seniorenbeleid voor de toekomst te ontwikkelen. Er is behoefte aan een stip aan de horizon en een uitgestippelde weg ernaartoe. Onderdeel van dat beleid dient ook te zijn dat onder (toekomstige) senioren de bewustwording wordt vergroot, zodat zij zich zo goed mogelijk op hun toekomst kunnen voorbereiden.

- **Enzaamheid onder senioren moeten we voorkomen.** Daarom stimuleren we deelname aan verenigingen of sociale projecten.
- We hebben oog voor de zware taak die vaak rust op **mantelzorgers**, die in stilte zonder ophef belangeloos hun werk doen. Wij bieden extra hulp en ondersteuning.
- Bij de bouwopgave tot 2040 wordt een op de **behoefte afgestemd aantal woningen voor senioren gerealiseerd**.
- Woningen voor senioren en nieuwe woon-zorg combinaties maken deel uit van de wijk, zodat senioren in hun eigen wijk kunnen blijven wonen en generaties met elkaar kunnen blijven samenleven.
- **De gemeente blijft telefonisch, fysiek en per post bereikbaar.**
- Initiatieven worden gestimuleerd om **ouderen digitaal vaardig** te maken.
- Dienstverlening voor ouderen wordt in overleg met dorps- en wijkraden nabij georganiseerd.
- De stad en het dorp zijn bereikbaar en toegankelijk voor mensen die aangewezen zijn op een rolstoel of een rollator.
- We maken bepalen een **“Bredase Senioren Strategie”** voor de komende decennia.

10. Voor onze veteranen

Breda is een defensiestad. We zijn dankbaar voor de mensen die zich inzetten voor onze vrede en veiligheid. Daarom maken we samen met de Bredase Veteranen werk van een Bredaas Veteranenbeleid.

- Om onze veteranen te waarderen en herdenken komt er een **Witte Anjer Perk** versterkt met een passend monument.
- **Er dient een veteranen inloophuis in Breda te komen.**
- Ter bekostiging van lotgenotencontact en bijbehorende activiteiten die het begrip in de samenleving voor defensie en veteranen vergroten, verhogen we de jaarlijkse bijdrage vanuit de gemeente Breda.
- Het Bredase Veteranenbeleid zet een plus op de nationale zorg vanuit het Veteraneninstituut.

11. Aanpakken van armoede, vanuit de basis weer meedoen

Leven in armoede is ongelofelijk zwaar. Schulden belemmeren mensen om mee te kunnen doen en zorgen vaak voor gezondheidsklachten. Kinderen die opgroeien in armoede hebben bovendien minder goede kansen dan hun leeftijdsgenoten. Juist in deze situatie hebben mede-Bredanaars hulp nodig van ons als samenleving en van de gemeente. Ze hebben niet alleen hulp nodig om uit de schulden te komen, maar vooral ook om te voorkomen er (weer) in te geraken.

- **We zetten in op vroeg-signalering.** Ook wordt hierbij samengewerkt met verenigingen, voedselbanken, kerken en andere organisaties, zodat we niemand missen.
- We vergroten het bereik van projecten als budgetcoaches en schulphulpmaatjes.
- In navolging van de succesvolle proef in Dordrecht met **gemeentelijke bewindvoerders** gaan we dit ook in Breda proberen, zo komen mensen sneller uit de schulden en kost het de samenleving minder.
- Ook zullen wij het gemeentelijke schuldenfonds uitbreiden, zodat meer Bredanaars met schulden geholpen kunnen worden, waardoor ze enkel nog met de gemeente te maken hebben als schuldeiser.

Het is belangrijk om vanuit sociale minimum weer mee te kunnen doen. Werk is uiteindelijk de weg naar een betere inkomenspositie. Het CDA wil de overstap naar een reguliere baan makkelijker maken voor mensen met een bijstandsuitkering en sociaal isolement voorkomen. Voor de mensen voor wie de basisbaan nog niet haalbaar is, zal investeren in ontwikkeling en meedoen centraal staan. Ieder mens is van waarde.

- **Het CDA pleit voor het creëren van basisbanen om mensen vanuit de bijstand weer aan het werk te krijgen.** Mensen met een basisbaan werken zo'n 20 uur in de week tegen 85% van het minimumloon. Dit is meer dan een bijstandsuitkering.
- Participatie is meer dan aan het werk gaan. Het is **investeren in de ontwikkeling van mensen**, zodat er op de korte en lange termijn betere effecten zijn, voor deze mensen zelf en voor de samenleving.

12. Integreren door mee te doen

De sleutel voor succes van de integratie ligt in het kunnen meedoen in de Bredase samenleving. Wij moeten als Breda nieuwkomers helpen zo snel mogelijk onze cultuur en taal te begrijpen zodat ze zo snel als mogelijk zelf kunnen bijdragen aan onze samenleving. Dat komt niet allemaal vanzelf, daarom mag inzet gevraagd worden.

- Voor de inburgering is het belangrijk in contact te komen met elkaar, mooie initiatieven als Buddy2Buddy dragen daaraan bij. Maar ook het vervullen van maatschappelijke stages of een maatschappelijke diensttijd kan een nieuwkomer helpen te verbinden met Breda. We vragen onze verenigingen actief om nieuwkomers te betrekken via vrijwilligerswerk.
- Vluchtelingen met een geldige verblijfsvergunning zijn welkom in Breda. We zijn gastvrij, maar vragen ook aan hen goed mee te doen met respect voor onze waarden en normen.
- **We willen dat nieuwkomers zo snel mogelijk de taal leren.**
- **Arbeidsmigranten** in onze gemeente gaan we nadrukkelijk proberen te bereiken. We willen dat alle arbeidsmigranten in Breda ingeschreven staan. Deze groep is kwetsbaar gebleken in huisvesting en gezondheid doordat we geen overzicht hebben en ze niet bereiken. Ze moeten minder afhankelijk zijn van tussenpersonen.
- **Gemeentelijke dienstverlening bieden we naast Nederlands ook in het Engels aan.** Indien nodig om bepaalde migrantengroepen beter te kunnen informeren ook in andere talen.
- Er komt een informatiedesk (meertalig) bij de gemeente, speciaal ingericht op migranten in Breda; objectief en belangeloos.
- We zien nadrukkelijk een rol voor (migranten-) kerken en culturele organisaties om een brug te vormen tussen migrant en Bredase samenleving. Dat stimuleren we.

13. Opgroeien en onderwijs

In Breda opgroeien geeft kansen voor de toekomst. Onze scholen doen goed werk in het opleiden en begeleiden van de toekomstige generaties. We hebben prachtige schoolgebouwen en er komen er nog meer bij de komende jaren. Dat kan doordat we dat niet als gemeente doen, maar overlaten aan de scholen. Dat toont de kracht van het samen organiseren. We zullen samen moeten zorgen dat er genoeg geld is om ventilatie te garanderen, maar ook om groene schoolpleinen mogelijk te maken.

In Breda kun je als ouders de school kiezen die past bij je levensovertuiging of die in de buurt ligt. **Die vrije schoolkeuze moet absoluut blijven en mag niet worden beperkt.** Elk kind heeft recht op gelijke kansen. Verschillende achtergronden mogen niet automatisch invloed hebben op de schoolprestaties van kinderen. Het mag niet zo zijn dat kinderen uit gezinnen met bijvoorbeeld laagopgeleide ouders of ouders met een lager inkomen vaker een lager schooladvies krijgen. **We willen een kansrijke start voor ieder kind.** Omdat we zien dat niet elk kind gelijk kan starten, zetten we in op het aanbieden van voorschoolse educatie. Net als op het nadrukkelijk betrekken van jeugdigen bij het dorp of de wijk en het verenigingsleven. We geloven in het credo: "er is een dorp voor nodig om een kind op te voeden".

- **Ouderbetrokkenheid bij onderwijs is belangrijk.** Als gemeente sturen we niet op de inhoud, maar waarborgen we wel de kwaliteit samen met de onderwijsinspectie.
- We stimuleren de **verbinding tussen scholen, vrijwilligers en verenigingen** om een naschools aanbod te kunnen aanbieden op cultuur, sport en natuureducatie. We betrekken onze kinderen daardoor meteen bij het verenigingsleven.

- **Onze schoolgebouwen moeten goed geventileerd, duurzaam en modern zijn.** De gemeente ondersteunt optimaal de onderwijshuisvestingscoöperaties BreedSaam en BuildingBreda. We dragen zorg voor groene en beweegvriendelijke speelpleinen die ook buiten schooltijd gebruikt kunnen worden om te spelen.
- **We richten onze dorpen en wijken kindvriendelijk in.** Buiten spelen op straat of in het groen en op mooie speelplaatsen en buitensportplaatsen moedigen we aan. We zorgen ook nadrukkelijk voor inclusieve speelplaatsen voor kinderen met fysieke beperkingen.
- Om meer te verbinden in Breda zetten we in op toernooien, voorstellingen en exposities die scholieren van verschillende scholen uit verschillende wijken en dorpen met elkaar in contact brengen.
- **De maatschappelijke stage en sociale diensttijd krijgen een impuls.** We benadrukken niet alleen de persoonlijke ontwikkelingskansen, maar vooral ook dat het goed is bij te dragen aan de samenleving. “Het is niet de vraag wat Breda voor jou doet, maar wat jij voor Breda (terug) kan doen”.
- De vakmensen die opgeleid worden in Breda zetten we meer in de spotlight. We kijken hoe we Bredase vakmanschapswedstrijden, exposities en bijzondere prestaties kunnen benutten voor meer waardering voor ambacht.
- We stimuleren samen met werkgevers in de regio dat werknemers bijscholing kunnen krijgen aan onze kennisinstellingen. Zo zijn we up-to-date en klaar voor de toekomst.
- Voor onze studenten zorgen we voor **voldoende kwalitatieve studentenwoningen**, steunen en **stimuleren we het studentenverenigingsleven** en zorgen we voor goede faciliteiten om te kunnen ontspannen en studeren in studentenstad Breda.

14. Verenigingsleven geven we voorrang

De kracht van Breda en de kracht van samen komt het beste naar voren in het Bredase verenigingsleven. Het bloeiende verenigingsleven vol activiteiten en evenementen geeft een impuls aan onze stad en zorgt voor verbinding en zingeving.

- **We zorgen dat vrijwilligers gewaardeerd kunnen worden.** Er komt ruimte in de subsidieregels om dit voor verenigingen en organisaties weer mogelijk te maken.
- **We reduceren de OZB op verenigingsgebouwen.** Afhankelijk van landelijke mogelijkheden kijken we of we verenigingsgebouwen OZB-vrij kunnen krijgen.
- **Leges voor verenigingen en vrijwilligersevenementen schrappen we** waar mogelijk, iets organiseren voor de gemeenschap mag niet worden belast door de gemeente.
- We bieden verenigingen en vrijwilligersevenementen de mogelijkheid om realistisch te reserveren, zodat deze reserves niet kunnen zorgen voor verminderde subsidie.
- We willen voor de stad en de dorpen verenigingsloodsen, waar carnavalswagens gebouwd kunnen worden en opslagmogelijkheid is voor het verenigingsleven.
- Samen met het verenigingsleven stellen we ons tot doel dat **elk Bredaas kind lid is van een vereniging**, om dat mogelijk te maken zetten we in op communicatie en, indien nodig, financiële tegemoetkoming.

15. Sport, spel en bewegen

Voor het CDA is sporten erg belangrijk. Het houdt je fit, gezond en zorgt voor sociale contacten en vaardigheden. Alle bewoners van Breda moeten daarom kunnen sporten. Belangrijk is ook om hiermee zo vroeg mogelijk te kunnen beginnen. Daarnaast horen alle kinderen zwemles te krijgen. De kans op deelname aan sport is het meest succesvol als sportvoorzieningen laagdrempelig zijn. Ook letterlijk is het belangrijk om laagdrempelige sportvoorzieningen te hebben om de toegankelijkheid ervan voor mensen met een fysieke beperking mogelijk te kunnen maken.

De openbare ruimte moet uitnodigen tot beweging. In een aantrekkelijke leef- en woonomgeving kan door kinderen worden gespeeld, kan worden gefietst en gewandeld. Daarom zijn meer openbare sportlocaties nodig voor buitenfitness en bewegingstuinen. Ook zonder sportschoolabonnement is dan beweging mogelijk. We gaan verenigingen helpen bij het verduurzamen van hun accommodaties. De besparing op de energiekosten die daarvan het gevolg is, komt ten goede aan de sportclub.

- We betrekken bewoners om in heel Breda “**Beweeg Buurten**” te creëren, zodat iedereen een aantrekkelijke omgeving nabij heeft die spelen, sporten, wandelen en fietsen stimuleert.
- **Elke wijk krijgt toegankelijke buitensport voorzieningen** als buitenfitness en bewegingstuinen. We verbinden onze stad door uitdagende loop- en fietsroutes en markeren de routes van bijvoorbeeld de Singelloop en de 5 van Bavel in het straatbeeld, zodat je ervoor kan trainen in de voorbereiding.
- We zorgen voor een **gezonde en duurzame voedselomgeving** op scholen en verenigingen. Naast beweging is voeding belangrijk om fit en gezond te zijn.
- **Wijkgerichte beweegprogramma's voor senioren** worden ontwikkeld om hen langer vitaal en zelfstandig te kunnen laten wonen.
- **Alle kinderen krijgen zwemles.** Nieuwkomers stimuleren we ook voldoende zwemvaardigheid op te doen. Als dit financieel uitdagend is, helpen we bijvoorbeeld via het jeugdsportfonds en de Bredapas.
- De realisatie van **nieuwe multifunctionele accommodaties in Bavel en Princenhage** krijgt prioriteit. De **sportboulevard aan de Terheijdensweg** heeft een impuls nodig. Die aanpak verkennen en formuleren we samen met de gebruikers.
- **We investeren in gemeentelijke sportaccommodaties**, zodat deze duurzaam en modern zijn. Daarnaast passen we de investeringsregeling aan. De lasten voor sportverenigingen blijken te hoog, wat ten koste gaat van andere verenigingszaken.
- Met de nieuwe talentenhal komt er kans voor verdere talentontwikkeling. We zetten onze sporttalenten op het podium en helpen ze de top te bereiken, maar vragen ook een weder prestatie door een rolmodel te zijn voor de Bredase jeugd.
- **NAC Breda is van grote culturele en sportieve waarde voor Breda.** Het stadion is een Bredaas icoon dat topsport moet faciliteren, ook als we daarvoor aanpassingen moeten doen om dit rendabeler te maken. De maatschappelijke projecten van NAC zijn belangrijk, daar blijven we als gemeente in investeren.

16. Kunst, cultuur en erfgoed

Cultuur verbindt en verrijkt. Ze geeft uiting aan onze identiteit. Mensen willen ontspanning zoeken in kunst en cultuur. Voor mensen en bedrijven in Breda is de ontwikkeling van een gezonde culturele sector van grote waarde. Het is verrijkend en waardevol om ons ook te richten op het uitwisselen van Europese kunst en cultuur. Dat verbindt mensen. Uit alle windstreken komen zij naar onze stad. Met elkaar genieten stimuleert gemeenschapszin. Dat maakt Breda sterker en vergroot de aantrekkingskracht op mensen en bedrijven. Breda is monumentaal, wat we willen koesteren. De betekenis van die historische monumenten is groot en we zijn daar zuinig op. We zorgen er daarnaast voor dat ons immaterieel cultureel erfgoed, zoals carnaval en het jazzfestival, kan worden doorgegeven. Ze vertellen het verhaal van de geschiedenis van onze stad en dorpen.

- Veel Bredanaars zijn zelf actieve cultuurmakers. Het culturele verenigingsleven van amateurgezelschappen, koren, harmonieën en fanfares steunen we komende periode extra in aandacht, communicatie en financiële steun. Met name de **muziekeducatie heeft een impuls nodig** om toegankelijk te blijven en onze gezelschappen op sterkte te houden.
- Breda biedt een diversiteit aan kunst en cultuur. We willen deze toegankelijk houden voor een breed publiek.
- We geven kunstenaars de mogelijkheid zich vanuit Breda te ontplooiën via de makers regeling en zorgen dat onze **culturele broedplaats Electron duurzaam kan blijven bestaan**. Net als bij talenten in de sport vragen we ook hier een creatieve wederprestatie aan de gemeente, zodat we elkaar blijven inspireren.
- **Ons erfgoed moeten we koesteren**. Monumenten worden goed onderhouden. We hebben bijzonder aandacht voor de erkenning van recenter erfgoed. De komende jaren zal ook inzet nodig zijn om kerkelijk erfgoed in stand te houden en een toekomstbestendige invulling mogelijk te maken.
- We gaan ervoor om het **Begijnhof op de Unesco erfgoed lijst** te krijgen en dat onze Grote Kerk extra steun krijgt om het verhaal van Breda te vertellen.
- **We stimuleren dat ieder kind tijdens zijn schooltijd in ieder geval één keer de Grote Kerk, het Stedelijk Museum en het Stadhuis heeft bezocht**.
- Het belangrijke werk van de Heemkundekringen ondersteunen we en willen we beter zichtbaar maken.
- **Onze gemeente stimuleert de verschillende identiteiten en het erfgoed van onze stad en dorpen**. We laten de veelzijdigheid zien door ook de dorpsvlaggen en dorpswapens terug te laten keren in onze communicatie, op het stadskantoor en het stadhuis.

Thema 3:

Fatsoenlijke stad & dorpen

Thema 3: Fatsoenlijke stad & dorpen

Een krachtig Breda is een fatsoenlijk en saamhorig Breda. In Breda gaan we respectvol met elkaar om en bewaken we onze waarden en normen. Ook 's avonds of 's nachts kun je veilig over straat.

De individualisering en verruwing in de maatschappij lijkt steeds verder te gaan. We kunnen alleen in harmonie samenleven als mensen elkaar respecteren, boodschap hebben aan elkaar en elkaar helpen. In Breda gaan we fatsoenlijk met elkaar om. We hoeven het niet altijd met elkaar eens te zijn, maar we respecteren elkaars mening en laten iedereen in zijn waarde.

Door de toegenomen individualisering missen veel mensen saamhorigheid in de samenleving. Alleen samen komen we verder. Dan versterken we elkaar en kunnen we de grote uitdagingen aan waar we momenteel voor staan. Dat is de kracht van samen. Dat is de kracht van Breda. Samen gaan we er tegenaan. Daarvoor moet iedereen mee kunnen doen en gaan we respectvol met elkaar om.

Mensen moeten vrij zijn om, rekening houdend met elkaar, hun eigen cultuur en godsdienst te kunnen uitoefenen. We maken geen onderscheid naar ras, afkomst, geslacht of geaardheid. Iedereen wordt gelijk behandeld. Iedereen moet zich veilig voelen en wordt geaccepteerd.

In Breda mag niet worden geaccepteerd dat mensen worden lastgevalen, uitgescholden, geïntimideerd of slachtoffer worden van geweld. Als je je daar niet aan houdt dan spreken we je aan op school, op de sportvereniging, op straat en in de buurt. Politie en handhavers treden consequent en effectief op. De gemeente stimuleert initiatieven vanuit de lokale wijk- en dorpsraden om aan die fatsoenlijke omgang met elkaar bij te dragen.

- Handtastelijkheden, schelden, intimidatie en geweld tegen vrouwen en mensen vanwege hun geaardheid worden consequent bestreden. **Geen enkele vorm van discriminatie wordt geaccepteerd.**
- Verenigingen en organisaties spannen zich in voor een gelijke behandeling als voorwaarde om subsidie te kunnen krijgen.

17. Veiligheid en openbare orde

Iedereen moet veilig over straat kunnen. Iedereen moet zich veilig kunnen voelen in Breda. Asociaal en intimiderend gedrag accepteren we nooit en wordt aangepakt. Geweld tegen onze hulpverleners, ambtenaren maar ook vrijwilligers in het verenigingsleven tolereren we niet. In dat geval zullen we ook als gemeente passende maatregelen treffen tegen de daders.

Ook op het gebied van veiligheid en openbare orde is het beter om te voorkomen dan te genezen. Maar dat doet wat ons betreft niet af aan handhaving, als het noodzakelijk is. We leggen nadrukkelijk de verbinding tussen het sociaal domein en het veiligheidsdomein. Zo voorkomen we overlast op straat, maar ook huiselijk geweld. We kiezen de kant van het slachtoffer en hebben oog voor kwetsbare groepen die vatbaar zijn voor misbruik. Onze buurten blijven veilig doordat we samen een oogje in het zeil te houden. De buurtpreventie groepen zijn onmisbaar hiervoor.

- **In Breda werken we aan straatbeschaving.** Intimidatie, hufferig en overlast gevend pronkerig gedrag op straat pakken we aan. We stellen samen de norm dat dit niet normaal is. De meldingsbereidheid onder onze bevolking stimuleren we door laagdrempelige mogelijkheden om ondermijnd gedrag en vermoedens te melden.
- Iedereen draagt zijn steentje bij. We stimuleren dat bewoners samen aan **buurtpreventie** doen. We faciliteren vanuit de gemeente en zoeken ambassadeurs waar het nog niet van de grond is gekomen.
- **We willen voor elke wijk een eigen wijkagent die het merendeel van zijn tijd beschikbaar is voor zijn wijk of dorp.** Dit krijgt prioriteit in ons politie verzoek. Als gemeente geven we het voorbeeld door dat voor onze wijk BOA alvast te regelen. We herzien onze handhavingsprioriteiten om dit mogelijk te maken.
- Voor zowel opsporing als het onaantrekkelijk maken van wegen en locaties voor overlast gevend en ondermijnd gedrag, **schaffen we extra mobiele camera's aan** om in te zetten in wijken- en dorpen.
- Het buitengebied is extra kwetsbaar gebleken voor ondermijning, dumpingen en onttrekking aan overheidsgezag. Dat ontsiert ons buitengebied en dit pakken we integraal aan samen met dorpsraden, bewoners en bedrijven.
- **Overlast in de stad door drugs beperken we** door het gebruik ervan in openbare parken en nabij kinderrijke plekken te weren. Het CDA wil het afstandscriterium van coffeeshops tot scholen handhaven en staat open voor verplaatsing van verkooppunten naar bedrijfslocaties.
- **Mensenhandel en uitbuiting sporen we op en pakken we aan.** Bijzondere aandacht hebben we voor (online) prostitutie in onze grensregio. We zorgen voor uitstapprogramma's en zorgen dat het pas legaal wordt vanaf 21 jaar.

18. Onze Bredase democratie

De stad en dorpen moeten niet worden bestuurd van achter het bureau, maar ambtenaren van de gemeente komen ook naar de mensen en bedrijven toe om problemen voor te zijn en hen te helpen bij de oplossing ervan. Dorps- en wijkraden moeten de plaats krijgen die zij verdienen door hen actief te betrekken bij plannen, voorgenomen beslissingen en het oplossen van problemen. Zij worden door de gemeente gefaciliteerd. Hun initiatieven moeten worden aangemoedigd en zichtbaar worden gewaardeerd, want juist ook daardoor ontstaat draagvlak voor het nemen van besluiten en het accepteren en naleven daarvan.

Het CDA heeft het huidige College van B&W de afgelopen jaren kritisch gevolgd en waar nodig vragen gesteld en verbeteringsvoorstellen ingediend. Daar zal het CDA mee doorgaan onder meer door transparantie te verlangen en meer inzage in beleidsopties en scenario's. We zetten in op democratische innovatie en het goed borgen van participatie in onze lokale democratie.

- **We zorgen dat participatie structureel goed plaats heeft.** Participatietrajecten georganiseerd door initiatiefnemers leggen we langs een kwaliteitsmeetlat. We zorgen dat er **participatie coördinatoren** zijn om bewoners een gelijkwaardige kans te geven in een traject.
- We willen dat **je op elk moment mee kan doen bij gemeentelijke participatietrajecten**. Inspraak, meedenken op beleid, inrichtingskeuzes bij straten en parken en burgerbegrotingen. Dat recht gaan we regelen in een lokale participatieverordening en mogelijk maken met een verbetering van PlanBreda, het **gemeentelijk digitale participatieplatform**. Ook stellen we deze techniek beschikbaar voor wijk- en dorpsraden.
- **We ondersteunen en faciliteren onze wijk- en dorpsraden. We erkennen de belangrijke rol die ze hebben in onze lokale democratie.** We introduceren komende periode **de Dorp- en Wijkwethouders**, zodat ook in het bestuur er altijd een paar ogen is dat meekijkt en -denkt namens de wijk. Daarnaast kijken we of we met **thematische burgerforums** nog meer kennis en kunde kunnen ontsluiten ter advisering voor het gemeentelijk beleid.
- **Het betrekken van jongere generaties bij onze Bredase democratie is belangrijk.** De gemeenteraad doet met Jeugd & Politiek al een aantal mooie projecten. We geven het een impuls door ook te kijken of we succesvolle projecten van andere gemeenten het programma Democratie & Jongeren ook in Breda kansrijk zijn. Ook voeren we een generatietoets in om bij alle beleidsstukken aandacht voor de positie van jongere generaties te hebben.

19. Betrouwbare servicegerichte gemeente

De overheid is er voor de burger en niet andersom. Het gemeentebestuur moet betrouwbaar, dienstbaar en voorspelbaar zijn en altijd oog hebben voor (de belangen van) inwoners en ondernemers. Landelijk hebben we recent zeer ernstige voorbeelden gezien van burgers die het slachtoffer zijn geworden van een oneerlijke, vooringenomen en slecht functionerende onderdelen van de Rijksoverheid. We moeten er te allen tijde voor waken dat in Breda soortgelijke problemen voorvallen.

De gemeente is de meest nabije overheid. Om de dienstverlening voor iedereen toegankelijk te houden en verder te verbeteren, zorgen we dat de gemeente in begrijpelijke taal met inwoners communiceert. Waar nodig ook in andere talen zoals het Engels. Iedereen kan telefonisch of per post blijven communiceren met de gemeente om vragen te stellen, meldingen te doen en/of afspraken te maken. Maar we ontwikkelen wel een digitaal alternatief via een eigen MijnBreda omgeving. Daarnaast is het nodig dat je weet wat er met je melding gebeurt.

- **Iedereen kan telefonisch of per post blijven communiceren met de gemeente om vragen te stellen.**
- We ontwikkelen in een **digitale MijnBreda omgeving** en app waar je net als bij je zorgverzekering veilig meer informatie kunt vinden en contact kunt hebben met de gemeente. Ook kan je dan makkelijk zien via een **track & trace mogelijkheid** in welke fase de behandeling van je melding verzoek of aanvraag verkeert. Ook wordt het digitaal mogelijk om meertalige dienstverlening te bieden.
- De gemeente communiceert in begrijpelijke taal en zorgt via **inclusieve loketfuncties** op onder andere het stadskantoor en bij bibliotheken **voor hulp bij het aanvragen van gemeentelijke diensten.**
- We willen een tegemoet tredende overheid. Daarom zetten we in om het aantal **buurtpunten te vergroten, waar mogelijk in elke wijk.** Zo kunnen ambtenaren in de buurt werken en mensen ontvangen. Deze herkenbare punten gebruiken we samen met maatschappelijke partners en wijk- of dorpsorganisaties.

20. Verstandig begroten, gezonde gemeentefinanciën

Een fatsoenlijke stad heeft zijn financiën op orde. Die stad geeft niet te veel uit, heeft voldoende vet op de botten om weer een crisis aan te kunnen en houdt de lasten draagbaar voor haar inwoners en bedrijven. Mensen en bedrijven betalen belastingen aan de gemeente. Zij moeten waar voor hun geld krijgen. De hoogte van de belastingen, die door mensen, instellingen en bedrijven aan de gemeente moet worden afgedragen, moet redelijk zijn. Het moet zichtbaar zijn hoe en waaraan de belastingopbrengsten zijn en worden besteed.

- Het CDA Breda wil **de lastendruk voor inwoners niet verhogen**.
- We begroten op een goede manier, zodat we de stad financieel gezond en goed onderhouden kunnen doorgeven aan de toekomstige generaties.
- We zijn kritisch op externe inhuur en flexibele contracten binnen de gemeente. Je moet voor Breda willen en kunnen werken. **We willen een aantrekkelijke werkgever zijn voor de beste en gemotiveerde ambtenaren**. Door duurzame arbeidsrelaties aan te gaan krijgen we waar voor ons belastinggeld.
- De interne controle bij de gemeente moet worden verbeterd. Onze motie 'Vreemde Ogen Dwingen' wordt opgevolgd en we zorgen dat Europees aanbestedingsbeleid wordt gevolgd.
- We herzien de subsidiëring in het sociaal domein. Dienstverleners kunnen meer zekerheid krijgen met opdrachten en subsidies voor meerdere jaren.
- De "thema-tafels" voor de verdeling van subsidies herzien we. Kleine vrijwilligersorganisaties zijn nog steeds kind van de rekening

CDA Breda 2022 | WWW.CDABREDA.NL